

Dünyanın En İyi Kitabını Yazmak İstemek Ne Demektir? 19 vesilesiyle 10 soru

**TimeOut İstanbul, Haziran 2009
Burak Şuşut**

1

19'da galiba senin romanlarında ilk kez "olaylar" biraz geri çekiliyor, bir karakter, M, öne çıkıyor ve metin o karakter etrafında şekilleniyor. Bu değişiklik senin için ne ifade ediyor, okur için bir şey ifade etmeli mi?

Ben de bugüne dek yazdığım romanlarda "olay örgüsü" denen şeye özel bir önem vermiş olduğumu düşünüyorum, bunun dalağını da "Olgunluk Çağı Üçlemesi"nde yardım galiba. Ondan sonra bende bir ikrah duygusu oluştu, yeter artık dedim, başka türlü şeyleri başka türlü bir biçimde yazmam lazım. Demekle olmuyor tabii – aradan sekiz yıl geçti "19"u yazabilmek için; burada da sonuçta olay örgüsü hiç yok değil, bir Beckett romanı yazmadım, ama vurgu onda değil. M'nin peşine takıldım diyeyim; "ne biçim bir insansın ulan sen?" sorusuyla bitiyor ya kitap, roman boyunca ben de onu anlamaya çalıştım. Benim için farklı bir yazma deneyimi oldu; öncekilere pek de benzemeyen bir kitap çıktı ortaya, sonra söylemedi demesinler.

2

19 fikrinin uç vermesi nasıl oldu? Diğer romanlarından farklı bir zihinsel hazırlık süreci mi işledi? Sonrasında "kendini yazdıran" bir metne dönüştü mü?

Uzun zamandır aklımda olan bir fikirdi bu - dünyanın en iyi kitabını yazmak istemek nasıl bir şeydir? Herhalde yazarların ezici çoğunluğu, bunu bir şekilde ister, ama yine herhalde çoğu, yazdıkları kitabın sonuçta "en iyi kitap" olmasını ister, yani "en iyi kitap" nasıl olur diye düşünüp yazmaya oturmaz. Buna oturan yazarı tuhaflıklarla dolu bir süreç beklese gerektir – bir yandan sürekli bir başarısızlık korkusu içinde kıvrır, kendisini ve yazdıklarını öldüresiye sorgular, bir yandansa kendisini ilham perisinin kucağında bulduğunu düşündüğü anlar olur, hatta ileri gidip vahiy geldiğini bile düşünebilir. Peki ya "en iyi kitap"ı yazamayacağını görürse, ama yine de bu hırsından vazgeçemezse ne olur?

Diğer romanlarımdan farklı olarak, yalnızca çok kaba bir "yol haritası" vardı önümde, kitabın çatısı yolda çatıldı sayılır. Yazmaya başladım; M kendini kurcaladıkça ben de onu ve durumunu kurcaladım. Topun gelişine vurmaya çalıştım.

3

Sen mi aksiyondan sıkılmıştın, yoksa 19'un yapısı ya da konusu mu daha duruk bir atmosfer getirdi?

Aslında kitabın üç aşaması var, Esra bunları "şiir-deneme-roman" bölümleri olarak adlandırıyor; içe dönük bir anlatımla başlıyor, sonra olaylar gelişiyor ama Türkiye hakkında, yazarlık hakkında, yayıncılık hakkında epey birşeyler de gündeme geliyor, sonunda da romansı bir final var. Dolayısıyla aksiyon yok demek belki haksızlık olur.

M'yi de kendisiyle ilgili düşüncelerinden çok, durumlar içinde ve insanlar karşısında nasıl davrandığıyla anlamaya çalışıyorum.

4

Kaç sayfadır okuyoruz, bir gizli örgüt görmedik, iki telef olmadı diyecek okura, diyecek bir şeyin olur mu?

Eski romanları yeniden okusunlar. "Kant Kulübü" serisinin devamında gizli örgüt olacak yine, ama onun dışında uzunca bir süre o kulvara girmem herhalde.

5

Kitabın kahramanı M üzerinden, biraz "yazarın yazma serüveni" üzerine de düşünüyorsun sanki. Bunun gerçekten arka kapakta altı çizilen 40 yaş durumuyla, dolayısıyla bu yaş döneminde kendi yazma uğraşınla ilişkisi ne kadar?

Oldukça sınırlı. "19"da "bir" yazma serüveni var, bu da benim serüvenim değil. Öte yandan M de kendi romanını 40 yaşındayken yazmaya başlıyor. Atilla Özkırmımlı bizim lisede bir konferansa gelmişti vaktiyle, "40 yaşından önce roman yazılmaz," demişti, hiç unutmadım. Çatır çatır yazılır tabii, Faulkner, Hemingway, Balzac vs. neyi ne zaman yazmış bir bakarsak bu lafin altından kalkılamayacağı anlaşılır; ama yine de insanın algısında, yaşama ve yazma biçiminde bu yaş dolaylarında bir kırılma oluyor galiba.

6

Mesela sen 19'da, "gerçek'ten daha edebi, edebiyat'tan daha gerçek" bir metin yazmaya giriştin mi? Ya da yazımını geride bıraktığın romanları da dahil ederek sorayım: 40 yaşı dönmüşken, gerçek ve edebiyat arasındaki ilişkiyi nasıl tanımlıyorsun, bir değişiklik var mı, kendi yazar geçmişine göre?

Bence her roman, "gerçek"le "edebiyat" arasında nasıl bir ilişki vardır sorusunun bir yanıtıdır. Bu yanıtın bir kısmı okuyucuya gösterilir, bir kısmınıysa yalnızca yazar bilir. Yazıda gerçek olanla hayatta gerçek olan arasında da çoğu zaman bir uyumsuzluk oluyor; gerçeği yazdığında kurgusal görünebiliyor, kurgunun daniskası da derin bir gerçeklik hissi uyandırabiliyor. Gerçeğin nasıl kurgulanacağı, zaten en temel mesele. Ben her zaman gerçeğe göz ucuyla bakılması gerektiğine inandım, paradoks gibi gelebilir ama en net görüntüye böyle ulaşılabileceğini düşünüyorum. Gözünü dikip sana her şeyi dosdoğru anlatmasını isteyerek değil, etrafa bakınarak, ona bakmıyormuş gibi yaparak, kendisine değil etkilerine, gölgesine, izlerine bakarak. Bunu yapmanın da biden çok yolu var tabii. Benimkisi de bu yolları denemek.

7

Bu vesileyle araya şunu sıkıştırıyorum: Son yaptığın röportajlardan birinde, "kitap yazmam gerektiğinde, kitap yazıyorum" demişsin. Bu "gereklilik" durumu nasıl bir şey?

“Yazmasaydım çıldıracaktım” yazarlarından biri olmadım hiç. Yalnızca bir kez kafayı sıyırma noktasına geldim ve yazarak, yazacağım şeyi düşünerek dengemi koruyabileceğime inandım, o da askerlik yaparkendi, acemilik döneminde; “Balığın Esir Düştüğü Yer”i böyle, tam anlamıyla “iki arada bir derede” yazdım. Öte yandan günün belli bir kısmını yazmaya ayırabileceğim rahat bir düzenim yok, yani sürekli olarak punduna getirmeye çalışıyorum. “19”u yazarken New York’taydım, sabah beş buçuk – altıda, Can’ın uyanmasıyla uyanıyordum, o sırada bir yaşını yeni doldurmuştu, sekize dokuza kadar onu oyalıyordum, sonra Esra uyanıyordu, birlikte kahvaltı ediyorduk, ardından Esra’yla Can sokağa çıkıyordu, ben bir saat kadar kestirip masaya oturuyordum, onlar dönene kadar aşağı yukarı iki saat çalışıyordum. Bu eziyeti, gerekmiyorsa çekmezsın.

8

19'a döneyim. Önceki kitaplarından farklı olan bir şey daha var sanki: Çok daha ekonomik bir dil kullanımı var bu kez. Hatta ben bunu "soğuk bir duruş" olarak tanımlamıştım, kitabı okuyunca. Ama bu metni lezzetsiz kılan bir seçim gibi durmuyor. Tersine, iyi bir aşçıdan, büyük bir tabakta, küçük bir porsiyon ve tam memnuniyet hissi. Yeni ya da değişmiş bir dilden söz edebilir miyiz senin adına, bu kitapta?

Uzun yazmak beni yoruyor. Bazı metinler dağınıklık istiyor yine de; onları da öyle yazmak lazım. “Tutunamayanlar”ın bir editör elinde derlenip toparlandığını düşünsene. Bence bu tür metinleri çok az yazabildim ben. “Uyandıığında Kadın Hala Yanındaydı” öbür uçtan bir örnek – bir cümleyle bir öykü anlatma iddiası. Yani yeni bir şey değil aslında. Ama evet, “Urbino”daki “Tanıklar” bölümünden de epey farklı.

9

19'da tek başına bir karakterin öne çıkışı, sanki ahlak sorununu da daha fazla işleyen bir anlatım getirmiş. Genel kabul gören "iyi"ye bir yönelim var olarak söylemiyorum, haşa, ama didikleme önceye oranla daha fazla. Kitabın konusu yüzünden deyip geçelim mi?

Doğru söylüyorsun, ahlaklı yazar, ahlaklı yazı, ahlakı yazmak, ahlakı kurgulamak, okuyucuya karakterlerin davranışlarındaki ahlakı sorgulamak üzerine çok düşündüm “19”u yazarken. Türkiye’nin gündeminde hiç mi hiç olmayan bir mesele bu tabii. Din denen şey yobazlığa indirgendi, fırsatları değerlendirmek de yeni din haline geldi, ahlak tamamen gümbürtüye gitti. Bence toplum olarak bunun bedelini çok ağır ödüyoruz ve ödemeye devam edeceğiz. Bunu sağdan değil, soldan ve tabii ki seküler bir çıkış noktasından söylüyorum üstelik; bana gelene kadar...

10

Başkasının yerine yazmak, yayımlama süreci, yayım sonrası PR işleri... Kitapta böylesi yayın ağırlıklı temaların cirit atması, senin gitgide highly-professional bir yayıncılık kariyerinin olmasıyla mı vuku buldu? Daha serbest sormak gerekirse: G Yayın Grubu CEO’luğu ve yazarlık birbiriyle dost iki kimlik olarak yaşamlarını sürdürebiliyorlar mı?

Yayıncılık konusuna çok kafa yoruyorum, doğru. Düşünecek olursak, yazarlıkla ilgili

roman epeyce var, ama yayıncılıkla ilgili pek yok nedense; olanların yazarları da sanki hiç yayıncı ya da yayınevi görmemiş gibi. "Hadi işlenmemiş bir konu buldum, romanını yazayım," diye girişmedim tabii; M'nin yalnızca yazmakla değil, okuyucusuna ulaşmakla da çok ilgileniyor olması, yazdığı kitabın ancak kitlelere ulaştığında kendini gerçekleştirecek olması, yayıncılıkla ilgili meselelerin romana girmesine yol açtı sanırım.